

Dr. Dinko Puc:

Ustava in državni udar

Vsaka pogodba je sveta stvar in vsak pogodnik jo mora spoštovati nad vse

Mi ne poznamo samo pogodb med posamezniki, ampak tudi pogodbe med večjimi skupinami ljudi, osebno pogodbe med državami, med narodi. Vsaka pogodba je sveta in vsaka pogodbenca stranka mora izpolnjevati obveznosti, ki jih je prevzela s pogodbo. Nihče ne sme odstopiti od pogodbe sam, ako neče postati verolomen. Pač pa je pogodbenim strankam dovoljeno, da odstopijo sporazumno od pogodbe, kadar hočejo, tudi pred potekom dobe, za katero je bila pogodba sklenjena. Odstopiti smejo sporazumno od pogodbe tudi takrat, če je bilo določeno, da se sme odstopiti od pogodbe, samo če so izpolnjeni gotovi težji pogoji. Ako sta oba pogodnika zadovoljna, smeta pogodbo razveljaviti tudi v primeru, da ti pogoji niso še izpolnjeni.

Ustava je normalna pogodba med narodom in krono, v kateri se točno določijo obojestranske pravice in dolžnosti. Čim je ustava sprejeta po večini naroda ter jo vladar odobri, je pogodba perfektna, ki veže obe strani. Ne eden, ne drugi, nima pravice spreminjati ustavnih določil enostransko. Če se to vendarle zgodi, je to nezakonit čin, ki se imenuje na strani vladarja državni udar, na strani naroda pa revolucija.

Zgodovina pozna mnogo državnih udarov, ki so imeli včasih dobre, včasih slabe posledice. Toda tudi v primeru, da je bil uspeh dober, je s pravnega stališča državni udar nezakonito dejanje in ostane toliko časa, dokler ga narod ne odobri. Šele, če se to zgodi, se je povrnilo zakonito stanje, ker se je enostranski akt spreminil v dvostransko obvezno pogodbo.

Naravno je, da načela, ki veljajo za pogodbeno razmerja sploh, veljajo tudi za ustavo. Kakor se ustava uveljavlja s sporazumom med krono in narodom, tako se more tudi ustava ukiniti na isti način, to je s sporazumom med narodom in krono. V tem slučaju tedaj ni mogoče govoriti ne o državnem udaru, ne o kakem nezakonitem dejanju, ker sta oba faktorja, ki imata o ustavi odločati, z enotno voljo izpremenila stanje, ki jima ni več uga-jalo, bodisi, da se je preživelo, bodisi, da je bilo od začetka nezakonito.

To je namreč takrat, kadar ustava ni bila uveljavljena zakonitim potom, ampak — kot gori omenjeno — z enostranskim dejanjem. Naravno je, da tak enostranski ukrep more vsak hip prekljucati tisti, ki ga je napravil. Še lažja pa je seveda situacija, ako se s takim preklicem strinja in ga odobrava tudi druga stranka, proti volji katere je bil ukrep uveljavljen — oktroiran. Povsem umljivo je in leži na dlani, da tak postopek ni državni udar, ampak čisto zakonit postopek.

Dr. M. Korun:

Bivša SLS

Zadnji dogodki vzbujajo upanje na skorajšnje ozdravljenje našega političnega življenja

Bivša Slovenska ljudska stranka je združevala v sebi vse one Slovence, ki so priznavali nauke katoliške cerkve kot osnovo za vse svoje javno delovanje. Za časa Avstrije se je v tej stranki pod vodstvom duhovščine politično izživljala večina slovenskega naroda. Tudi načelni nasprotnik bivše SLS mora priznati, da je ona prinesla slovenskemu narodu pomembne in trajne moralne in materialne dobrine.

Teh uspehov ne bi bila bivša SLS nikdar dosegla, če ne bi bilo njeno delo zasidrano na široki demokratični podlagi. Čeprav niso vsi vodje bivše SLS čutili demokratično, so se vendar morali posluževati demokratičnih metod in so morali vzgajati ljudstvo k demokraciji, če so hoteli, da postane in ostane njihova stranka močna in vodilna v slovenski politiki.

Takratni ideolog bivše SLS, pokojni dr. Krek, je bil v vsem svojem dejanju in nehanju prepričan demokrat.

Demokracija je bivšo SLS v zgodovinski dobi razpotjela Avstrija — Jugoslavija leta 1917. peljala po pravi poti, ki je odgovarjala volji naroda za narodno svobodo Slovencev v državnem sožitju s Hrvati in Srbi.

Ta boj v letih 1917. in 1918. je pretresel temelje bivše SLS, ven-

dar je ni uničil. Z razpadom Avstrije je bil v glavnem končan.

Toda strankin ideolog dr. Krek zmage svojega demokratičnega krila v stranki ni doživel.

Njegove izgube bivša SLS ni mogla preboleti. Njena politika v naši novi državi je začela kolebati: vodila je od skrajne opozicije do sodelovanja v vladi. Čeprav je imela v svojem programu avtonomijo Slovenije in zahtevo po popolni demokratizaciji javnega življenja, je vendar za ceno dnevnih strankarskih koristi sodelovala v centralističnih režimih pred letom 1929. in pomagala demontirati demokratične svoboščine, s čimer je pripravljala pot šestojanuarskemu režimu.

Šestojanuarski režim je sicer razpusil bivšo SLS, kakor tudi vse druge politične stranke v državi, toda njeni predstavniki so kljub temu dve leti v njem sodelovali. Pozabili so na veliko demokratično tradicijo svoje stranke in prevzeli na sebe odgovornost, ki so jo glavni voditelji srbskih in hrvaških strank kot prepričani demokrati odklonili.

Poslej je začel demokratizem bivše SLS še bolj bledeti. Stranka je izgubila vero v svojo lastno moč in vero v zmago demokratičnih idej.

Vstopila je leta 1935. v novo ustanovljeno JRZ in prevzela odgovornost za politiko v zadnjih dveh letih. Poudarjala je, da ustreza njena politika volji slovenskega ljudstva, ki hoče sporazum s Hrvati in novo sporazumno ureditev države ter uvedbo demokratičnih svoboščin.

Dogodki zadnjega časa pa so pokazali, da slovenski del JRZ odklanja sporazum s Hrvati in novo sporazumno ureditev države in da je zadovoljen z ono državno ureditvijo in politično svobodo, kakor jo daje ustava iz leta 1931.

Mednarodna cesta skozi Jugoslavijo

V Budimpešti je zasedala predtekli teden «Stalna komisija za zgradbo mednarodne ceste London—Carigrad», v kateri ima tudi naša država svojega stalnega delegata v osebi inž. Stanislava Josifovića, ki je znan naši širši javnosti iz mnogoštevilnih akcij delavnega «Društva za ceste», ki ima svojo podružnico tudi v Ljubljani.

Na omenjenem zasedanju so podali delegati iz vseh prizadetih držav točna poročila o delih na tej najvažnejši cestno-prometni žili v Evropi, kolikor se je seveda nanašalo na njihova državna ozemlja. Iz posameznih poročil je razvidno, da je velika mednarodna cesta London—Carigrad v vsej dolžini od Londona do avstrijske meje že dogotovljena. Z ozirom na predpise o širini in konstrukciji cestišča bi morala biti cesta sama široka šest metrov, vendar so Anglija, Belgija in Nemčija z ozirom na velike prometne zahteve in potrebe že sedaj zgradile na tej mednarodni cesti posebna cestišča in proge za avtomobile, kolesarje, pešce in za tovorni promet v skupni širini 24 do 30 metrov. Od avstrijske meje do Linza se cesta še projektira in se promet za ta odsek vrši za-

S tem je nastala za strankarsko opredelitev onih Slovencev, ki so bili pristaši bivše SLS, nova situacija. Tudi pri njih bo prišlo do ločitve: na eni strani bodo oni, ki so ostali zvesti načelom bivše SLS, na drugi strani pa pristaši politike, ki temelji na ustavi iz leta 1931.

Ker gre za načelne razlike, je ločitev duhov nujna in neizbežna. Mnenja smo, da bo koristna: pripomogla bo k ozdravljenju in normalizaciji našega domačega slovenskega in državnega političnega življenja.

časno preko Solnograda na Dunaj. Od Dunaja do naše meje je nova cesta tudi že povsem dogotovljena.

Jugoslovanska vlada je pa na lastnem državnem ozemlju investirala iz rednega proračuna za to cesto 400 milijonov dinarjev, od milijardnega posojila za javna dela pa je porabila za njo doslej 325 milijonov, skupno torej že nad 720 milijonov. Del te mednarodne ceste, ki odpada na našo državo, znaša okrog 570 km. Že prej je bilo od tega zgrajenih 20 km, letos je bilo prometu izročeni 150 km, dočim se nahaja še v gradnji do konca prihodnjega leta okrog 150 km.

Za ostalo dolžino ceste na našem ozemlju se zaenkrat izdelujejo projekti in trasiranja, obenem pa se seveda na vseh straneh iščejo sredstva, da bi se ta cesta čimprej povsem dogotovila. Če bo finančno vprašanje kmalu in ugodno rešeno, smemo upati, da bo omenjena mednarodna cesta v vsej dolžini, kolikor teče preko jugoslovanskega državnega ozemlja, dograjena najpozneje do leta 1941., ko so se za vezale dokončati to cesto na svojih teritorijih tudi še ostale, v poštev prihajajoče države (Avstrija, Bolgarska in Turčija).

50 let Združenja brivcev

Združenje brivcev, frizerjev in kozmetikov v Ljubljani bo proslavilo v nedejo 14. in ponedeljek 15. novembra polstoletni jubilej organizacijskega dela.

Pokroviteljstvo nad proslavo je blagovolil prevzeti predsednik zbornice za TOI g. Ivan Jelačin. V nedejo dopoldne bo sprejem gostov iz vse države. Prišli bodo delegati strokovnih združenj iz vseh krajev, posebno obilen bo pa obisk iz dravske banovine.

Prireditveni odbor s predsednikom g. Ivanom Dorčecem na čelu ima polne roke dela, da bo proslava čim spodobnejša, tako, s kakršno se more izkazati pred javnostjo le organizacija, ki ima za seboj polstoletno dobo neumornega strokovnega in stanovskega zaslužnega dela.

Proslava je namenjena v prvi vrsti delu, zato bo prirejeno v nedeljo 14. t. m. ob 16. uri veliko nagradno tekmovanje v friziranju. Tekmovanje bo najvažnejše, kar smo jih doslej videli v Ljubljani, tako po številu, kakor po kakovosti. Vajenke bodo prve stopile za modele z železno in vodno ondulacijo, ob 17. uri pomočnice in pomočniki v obeh ondulacijah in «Postich» frizurah, ob 18. uri bo pa višek tekmo-

nja, ko bodo mojstrice in mojstri pokazali vse, kar zmorejo v vodni in železni ondulaciji ter fantazijskih «Postich» frizurah. Zadnja točka bo tekmovanje v brzem britju, kjer bodo mojstri in pomočniki pokazali, da so v tej disciplini pravi mojstri. Zadeva z brzim britjem bo prav zanimiva; čas se bo prav točno ugotovil, tako, da bomo dobili svojega «prvaka» tudi v tej panogi, ki je neobhodna potreba nečimernega človeštva. To tekmovanje bo trajalo nekako do 20. ure, ko se bo začela večerna družabna prireditve s plesom. Ob 22. uri bo slavnostna razdelitev daril. Tehnični vodja tekmovanja, g. Vili Franchetti, bo imel zadnje dni par poizkusnih friziranj, kot pripravo na tekmovanje, predvsem s tekmovalkami, ki bodo sedaj prvič nastopile.

Drugi dan, v ponedeljek 15. novembra ob 9. uri dopoldne, bo v stolnici maša zadušnica za pokojne člane združenja. Ob 11. uri bo v veliki dvorani zbornice za TOI v Bethovnovi ulici svečana seja združenja, ob 13. uri bo pa zaključni banket. Popoldne bodo udeleženci proslave priredili skupni izlet v ljubljansko okolico.

POLITIČNI TEDEN

Demokratičnemu bloku se ne bi moglo očitati, da drži v novo nastalem političnem položaju roke narvzkriž. Njegov beograjski del je povzel nadvse široko zasnovano politično akcijo, ki dobiva oblike pravega narodnega pokreta. Velika večina voditeljev se nahaja na agitacijskem potovanju, kjer obiskuje vsak večji kraj in kjer priredi, če že ne zborovanje, vsaj konferenco za svoje politične so-mišljenike. Vodstvo organizacije stoji v stalnih medsebojnih stikih, tako da ne bi zašla akcija v različno smer. Predvsem pa se posameznih shodov ne udeležujejo predstavniki samo ene ali druge skupine, marveč so na njih zastopani večinoma predstavniki vseh treh skupin.

Tudi zagrebška skupina demokratičnega opozicijskega bloka marljivo obdeluje Hrvaško in Bosno ter je priredila v zadnjem času več zelo uspešnih zborovanj. Lepo vreme je pripomoglo, da so se shodi vršili lahko na prostem in da so se na njih lahko zbirale velike množice ljudstva. S tem skupnim delom pošlata notranja povezanost demokratičnega bloka vedno tesnejša in prvič v notranjepolitični zgodovini Jugoslavije se dogaja, da sodelujejo brez medsebojnega sumničenja in res iskreno predstavniki večine srbskega in hrvaškega naroda. Že to sodelovanje in medsebojno zaupanje ter spoznavanje je čvrsto jamstvo za bodoči uspeh ne le demokratičnega bloka v naši državi, marveč tudi za uspešen razvoj celokupne naše notranje politike v smislu združevanja, in ne, kakor se hoče opoziciji danes naprtiti, razdruževanja.

Moralna sila opozicijskega bloka, ki se bori predvsem za ostvareitev demokratičnih idealov, za svobodo in dostojanstvo poedinca proti absolutističnim posegom državne oblasti v diktatorskih režimih, ni ostala brez posledic tudi na druge stranke, ki danes vsaj službeno podpirajo nasprotno stališče. Pri slovenskem delu JRZ je prišlo do čudnega vrenja in pojavila se je skupina, ki je dvignila zahtevo, da se mora stranka vrniti k tradicijam svoje politične preteklosti. Naj se službeno iz vodstva stranke trdi že, kar se hoče, dejstva, da so neki njegovi člani s svojimi posebnimi zahtevami, ki se ne krijejo z oficijelno politiko, stopili pred javnost, ne morejo utajiti. Ako spori v režimski stranki končajo na ta, ali oni način, pojav, da se ti spori pokazujejo v javnosti in ne ostajajo za kulisami, dajejo slutiti, kakor da bi v režimski stranki sami čutili bližajoči se konec. Kdor je v opoziciji, ta ne razpolaga z dtspozicijskimi fondit in zato se pač mora, čeprav je pri režimski stranki, ako hoče nekaj povedati, kar gospodom od vodstva ni po volji, posluževati sistema letakov, o katerem smo imeli nedavno priliko slišati, kako je grad in zaničevanja vreden.

Od režimske strani se hoče naslikati javnosti, kakor bi se danes borila v Jugoslaviji srdita borba med unitaristi in federalisti, čuvarji in grobarji Jugoslavije. V resnici pa gre boj v drugi smeri, med demokrati in laišti, med svobodo in reakcijo. Ni težko uginiti, na kateri strani se nahaja večina jugoslovanskega naroda.

Plačilo druge anuitete za kmečke dolgove

Po določenih uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov, imajo druge anuitete (obrok) za kmečke dolgove plačati dolžniki Priv. agrarni banki izključno preko pristojnih davčnih uprav. Samo pri prvi anuiteti je bila do neke meje izjema in so dolžniki dobili poziv, da jo vplačajo neposredno Privilegirani agrarni banki, in sicer zato, ker Priv. agrarna banka takrat še ni mogla sestaviti seznamov dolžnikov in jih poslati davčnim upravam. Tudi zastran prve anuitete so za vse tiste dolžnike, ki je niso plačali do 1. septembra t. l. naravnost pri banki, naknadno izdelali se-

znane in jih poslali davčnim upravam. Zato morajo dolžniki plačati tudi prvo anuiteto preko davčnih uprav. Druga anuiteta je zapadla 1. novembra t. l. Priv. agrarna banka je poslala sezname vseh dolžnikov davčnim upravam in opozarja dolžnike-kmete, da morajo to drugo zapadlo anuiteto izključno plačati pristojnim davčnim upravam. Privilegirana agrarna banka zaradi tega ne bo sprejemala neposredno od dolžnikov nakazil za račun druge anuitete. Dolžniki naj se ravnajo po teh navodilih, da ne nastanejo pri plačevanju nerednosti.

Nehvaležnost

Štirje odlični možje so izstopili iz JRZ: bivši poverjenik Narodne vlade dr. Breclj, bivši predsednik Prosvetne zveze in Zadr. gosp. banke dr. Mohorič, bivši minister in voditelj krščansko-socialnih delavcev Gostinčar in bivši podžupan ljubljanski dr. Stanovnik. Včeraj so bili še močni stebri stranke, spoštovani in ugledni možje, danes pa jih že zmerja «Slovenec», da so «tavajoči Slovenci», da se ne znajo dvigniti višje, da bi videli pravo smer naroda, da begajo znotraj svojih meja, da cepijo moči, da imajo zavest, da niso na pravem mestu in da narodu nič ne prispevajo za njegov napredek, da nimajo smisla za velike naloge, da jim manjka čut za širino, da so nerodovito izobraženstvo itd. itd. Očita jim celo, da le v kavarniški družbi, ki jo

imenuje la haute societe, zavzemajo stališče, da nimajo smisla za politično vodstvo in da so sploh majhni ljudje, nad katerimi se narod ne bo toliko spotaknil, da bi se mu zmedel korak. —

Uf! Kako prav smo imeli, da se nismo jezili, kadar je «Slovenec» nas napadel, ko vidimo, kako bije z loparjem po glavah lastnih pristašev, ki si lastijo e nkrat pravico imeti svoje lastno mišljenje in sodbo. Vendar bi «Slovenec» kljub temu ne priporočali, da nadaljuje v tem tonu. Svet je okrogel in zgodovina se ponavlja. Bog hodi še vedno z močnejšimi bataljoni in ali «Slovenec» ne bo neprijetno, če bodo ti bataljoni nekega dne na strani gospodov, na katere danes pljuje? Ali je dr. Šušteršič in njegov padec že pozabljen?

Domači pomenki

Združena opozicija

je podvojila svojo agitacijo v Srbiji in Hrvaški. Zborji so bili v Obrenovcu, Šabcu, Užicu, Kragujevcu, Nišu, Negotinu, Karlovcu, Podr. Slatini itd. Vsi sestanki so se izvršili v polnem miru in redu ter največji soglasnosti. Pač pa je prišlo do prelivanja krvi v Novem Gradcu, kjer je policija hotela preprečiti naznanjeni shod HSS. Uradno poročilo pravi, da so bili posledica tega štirje mrtvi, 6 težko in 2 lahko ranjena.

Obletnica ustanovitve ČSR

Devetnajsta obletnica Češkoslovaške je bila letos praznovana na posebnem svečan način. O priliki sprednja tujih diplomatov je predsednik dr. Beneš imel programski govor, v katerem je zlasti poudarjal, da je češkoslovaška država v svoji notranjosti popolnoma konsolidirana, kakor malokatera druga država; to je posledica demokratičnega načina vladanja. Mnogo vprašanj je res še treba rešiti, toda Češkoslovaška bo našla za reševanja vedno demokratične metode, vsled česar se ne boji nobene eksplozije. Predsednik dr. Beneš je končno tudi poudarjal, da je prepričan o možnosti preprečenja vojne in očuvanja miru.

„Slovenski fantje“ niso politična organizacija!

O priliki mladinskega kongresa JRZ v Beogradu, katerega se je udeležilo iz cele države kakih 1500 oseb, je poročal «Slovenec», da se ga je udeležilo tudi veliko število «slovenskih fantov», katere je ministrski predsednik navdušeno pozdravil z «Bog živi», nakar so odbrenkali orlovsko himno. Čez teden dni je prisel preklek te vesti, češ, da je go obrekovanje trditve, da so slovenski fantje udeležili tega kongresa in da so oni vendar nepolitična organizacija. — Mislimo, da se ta barva ravna čisto po vetru.

„Istra“ poroča:

«Piccolo» je prinesel 29. oktobra daljši članek, ki ga je posnel po ljubljanskem «Slovenec», v katerem se pohvalno opisujejo vzorne razmere, ki vladajo v Italiji z ozirom na tujski promet in turizmo. Članek je bil napisan o priliki italijansko-jugoslovanskega kongresa za turistične zveze, ki se je vršil pred kratkim v Gorici. «Piccolo» pravi v tej zvezi, da je interesantno na kratko iznesti sodbe,

Oh zdaj, oh zdaj,

pa nikdar več . . .

Jerezovsko stoodstotno prepojeni in prenasličeni «Domoljub» piše, združeno z globokim vzdihljajem: «Naše gibanje je bilo pred pol stoletjem zgrajeno na tri vrhovna načela, to je na slovensko, na katoliško in na demokratsko.» — Danes pa žal ni več. Bratenje z najhujšimi centralisti v JRZ in za vladno mizo logično ne more biti niti najmanj v skladu s citirano «triglavno načelnostjo». Omejnena trojna načelnost je bila včasih, pred petdesetimi leti. Zdaj naj pa «Domoljub» tožno intonira ono mehko, ginljivo narodno popevčico: «Oh zdaj, oh zdaj, pa nikdar več, veselje naše preč je, preč . . .»

Stare strune milo se glasite . . .

«Domoljub» je nedavno praznoval svoj zlati jubilej. Kljub visokim letom je ohranil znatno porčijo elastičnosti, zlasti v jeguljastem preskakovanju iz najhujšega avtonomizma in federalizma v stoodstotni centralizem in unitarizem je pravi mojster, tako rekoč evropski prvak v tej politično-sportni disciplini. Ob tej vrlini mu zato nihče ne bo zameril betežnosti in ohromelosti v razumskem, vsebinskem pogledu, kjer se častitljivi jubilat zelo pogosto «na mrtve žlake» skrega s pametjo, resnico in logiko. Pa pozabljivi so postali oča, odkar ne nosijo več starih kranjskih irhastih nadkolenk, temveč moderne «šimi» pumparice čednostnih slovenskih fantov.

Nujno v — korupcijo

Neko ljubljansko «katoliško» in uradno JRZ glasilo je zapisalo tole veliko resnico (najbrže nehoti in proti odobrenju svojih gospodarjev, kar mu Bog odpusti): «Več strank je v državi nujno potrebnih tudi zaradi kontrole, kajti, če bi imeli eno samo stranko, bi počela ta, kar in kakor bi hotela. To pa nujno vodi v — korupcijo.» — Zaenkrat ve z nami vred vsa Jugoslavija od Triglava do Soluna, da ima edino, vso in odločno besedo v naši državi le ena sama stranka, in to je režimska JRZ . . .

Kritika

angleške zunanje politike

Vodilni angleški list «Times» piše: Nespametnji smo bili, ko smo dovolili, da se oslabi Društvo narodov. Tako smo dosegli, da mali narodi v Evropi ne vedo, ali naj se odločijo za to, da se pokoré velikim diktatorskim državam, ali pa naj nadaljujejo oburno borbo za svobodo. Ti narodi se sprašujejo s polnim pravom, kaka bo usoda angleške in francoske demokracije, kadar bosta pod peto vojaške diktature. Mi pa vprašamo, ali nam ne nalaga zdrava pamet, da jasno proglasimo, da smo odločno za svobodno demokracijo, demokratične institucije in osebno svobodo?!

Iz glasbenega sveta

Novo skladbe. Za 70letnico skladatelja Petra Jereba je Hubadova žena JPS izdala osem njegovih moških in mešanih zborov v priročni obliki in z lepim tiskom. Pesmi so preproste, zelo pevne in jih bodo naši pevski zbori gotovo veselili. Na prodaj so v knjigarnah po 10 din partitura.

Znani koroški pevovodja Pavle Kernjak je zbral in harmoniziral osem doslej skoro nezanih koroških narodnih pesmi za moški zbor. Zbirko je uredil prof. Kramolič. Besedilo pesmi je natisnjeno v dialektu, v izvirnem narečju, kakor jih pojo v Rožu in ob Vrbskem jezeru. Zato je zbirki priključen tolmač manj znanih izrazov. Pesmi je Kernjak harmoniziral enostavno, vendar učinkovito. Izdajo je založil «Klub koroških Slovencev», ki jo tudi razpošilja po 10 din.

Obe novi izdaji priporočamo v nakup in izvajanje našim moškim zborom.

Slepi otroci iz banovinskega zavoda v Kočevju prirede v soboto 13. t. m. in v nedeljo 14. t. m. dve akademiji v Ljubljani (franciškanska dvorana). Glasba, petje, igral Vstopnice v franciškanski pasazi. — Zasedimo dvorano do zadnjega mesta! Človekoljuben namen! Z. P.

Skladatelj Zorko Prelovec je priredil 22 idrijskih pesmi za moški in mešani zbor.

Skladatelj Franjo Venturini bo izdal v kratkem v lastni založbi zbirko tržaških ljudskih pesmi.

Če bi vlade angleških zemelj dodale, da ne bi mogle mirno gledati kakršnokoli poskus, uničiti ostanke demokracije v Evropi ali ignorirati neprestano uporabo nasilja v mednarodnih odnosih, bi bila cela situacija takoj drugačna. Prijatelji svobode bi bili povsod ojačeni. Zedinjene države bi se zainteresirale in vojaške diktature bi začele premisljati.

Brez logike

Opozicijski «Vojvodjanin» piše: «Niti ena politična ali kulturna manifestacija ne poteče, ne da bi se iz vrst navzočih ne pojavili vzkliki demokraciji in demokratičnim državam. Naš zunanji minister je nedavno podpisal sporazum z neko veliko demokratično državo in je obiskal tudi prestolnico druge demokratske velesile. Povsod je dajal izjave, da smo mi, Jugoslavlani, idejno za ta tabor. Sprejem francoskih bojnikov, predsednika dr. Beneša in vse druge manifestacije dokazujejo isto; naš narod teži neodoljivo za demokracijo. Odkod pa potem to, da nek M. Svetovski skoro v sleherni številki nekega beogradskega lista slavi in glorificira fašizem, zlasti fašistično Italijo, Mussolinija in generala Franka? — Nas zadnja ugotovitev prav nič ne čudi . . .»

Če mucki sprgledajo

V neki ljudski šoli v zasedenem ozemlju je neki učenec med odmorom veselo poskakoval po šolskem dvorišču. Učitelj ga je vprašal:

«Zakaj si vendar tako vesel?»

«Naša mačka je dobila sedem mladih fašistov!»

Učitelj se je ugriznil v ustnice in umolknil.

Čez nekaj dni je hotel učitelj zopet izkušati učenca, pa ga je vprašal:

«No, kako se pa kaj počutijo tvoji mali fašisti?»

«Kakšni fašisti?», se je začudil otrok.

«Pa onih tvojih sedem muckov!»

«Saj to niso fašisti!»

«Kako, da ne?», se začudi učitelj, «saj so še pred nekaj dnevi bili fašisti?!»

«Da, takrat že, toda zdaj so že spregledali, se odreže učenec.

(«Istra», štev. 44.)

Otroška logika

V nekem mestu srednje Italije je generalni tajnik fašistične stranke Starace obiskal neko ljudsko šolo, kjer je kot tak seveda takoj začel spraševati otroke, kaj da so. Vprašal je prvega, kaj da je, in ta mu je odgovoril, da je fašist prav tako, kakor njegov oče in stari oče. Isti odgovor je dobil tudi od drugega, medtem ko se je tretji odrezal, da je republikanec, kakor sta njegov oče in ded. Starace se je začudil in ga vprašal, kaj bi bil on, če bi bila njegov oče in ded zidarja. Fantič se je odrezal, da bi bil tudi on zidar. Nato ga je vprašal še, kaj bi bil on, če bi bila njegov oče in ded tatova. Dečko se je na to moško odrezal:

«Tedaj bi bil tudi jaz fašist!»

(«Istra», štev. 44.)

Šah

V matchu za svetovno prvenstvo je odigranih do sedaj 14 partij. Stanje je 8½ : 5½ za dr. Aljehina. Dr. Aljehin je že zadostil prvemu pogoju, da mora zmagati šestkrat. Sedaj mu zadostuje, da še iz ostalih 16 partij dobi 7 točk in s tem naslov svetovnega prvaka.

Sampionat sovjetske Rusije je obdržal Botvink.

Pred kratkim je bil odigran v Brnu mojstrski turnir. Zmagal je Kobleus 9, pred Madžarom L. Steinerjem 8; sledje Hermann 7½, Barta 7 itd.

V Ljubljanskem šahovskem klubu se je začel v ponedeljek trening turnir najboljših klubskih igralcev. Ta turnir je predpriprava na internacionalni turnir, ki ga bo priredil LSK ob priliki proslave 25letnice obstoja kluba. Mednarodni turnir se bo začel predvidoma 16. januarja 1938.

Dr. Euwe : dr. Aljehin

XI. partija matcha 30. oktobra 1937.
1.) d4, d5; 2.) e4, c6; 3.) Sf3, Sf6; 4.) Se3, dxc4, dxc4; 5.) a4, Lf5; 6.) Se5, e6; 7.) Lg5, Lb4; 8.) f3, h6; 9.) Lxf6, gxf6; 10.) Sxc4, e5; 11.) dxc5, Dxd1; 12.) Txd1, Le2; 13.) Te1, Lb3; 14.) Sd2, Lxc3; 15.) Txc3, Lxa4; 16.) e4, Ke7; 17.) Ld3, Td8; 18.) Ke2, Sc6; 19.) Kc3, Sb4; 20.) Lb1, Sb5; 21.) Sb3, f5; 22.) Sa5, b6; 23.) cxb6, axb6; 24.) Se4, Ta1!; 25.) Sa3, La6; 26.) Tb3, Sd3!; 27.) ecf5, Sxb2!; 28.) Txb2, Txa3; 29.) Kf2, Td6; 30.) fxc6, Txc6. Tu je ponudil dr. Euwe remis, kar je Aljehin takoj sprejel.

Zunanja politika

V Rimu so podpisali predstavniški tripartitarni režimov. Nemci, Italijani in Japonci, nov pakt, čigar smoter je precej tajinstven. Službeno se zatrjuje, da mu je glavni cilj le eno, namreč ustvaritev protiboljševiške fronte v svetu. Verjetno bo pa, da vsak izmed podpisnikov vstopa v to pogodbo s svojimi zasebnimi načrti. Nemci bi predvsem želeli sprožiti vprašanje revizije kolonialnih mandatov in so že dali razumeti potom svojega tiska, da bo rajhstag na svojem prihodnjem plenarnem zasedanju, ki se ima vršiti te dni, povedal, da Nemčija ne prizna več mandatov, ki jih imajo druge velesile nad bivšimi nemškimi kolonijami. Ti mandati so v veliki večini v angleških in le malo v francoskih rokah. Doslej so Nemci pod novim režimom dosegli marsikatero zunanjepolitične uspehe, toda le, če se jih je dalo izvesti v notranjosti Nemčije. Dosegli so odpravo reparacij, pravico oboroževanja, ne moremo si pa predstavljati, kako naj bi dobili nazaj kolonije, ako jim jih Angleži ne dajo.

Mussolini se je o priliki petnajstletnice pohoda na Rim «zavzel z vznešenimi besedami, naj se nemškemu narodu vrne mesto, ki ga je zavzel na afriškem ozemlju». Nekateri bi hoteli vedeti, da je gorečnost fašistične Italije za nemške kolonije nastala zaradi tega, ker so se v zadnjem času pokazali večji nesporazumi med obema državama, predvsem v španskem vprašanju, pa bi Mussolini želel zaradi tega poslati Nemčijo v — Afriko.

Japonsko bobnanje na «protiboljševiški» boben je še razumljivejše, ako vidimo, da so po skoro trimesečnih bojih zavzeli le nekaj kitajskega ozemlja brez posebnega strateškega pomena. S silnimi izgubami se jim je posrečilo zavzeti revna šangajska predmestja, Čapej in Putung, dočim je močna kitajska protiofenziva omogočila svojim četam, da so se v redu pomaknile na utrjene položaje, kjer se danes vršijo bitke. Poleg tega povzročajo Japoncem vedno večje skrbi stališče Rusije, ki se je očitno pripravila za obračun s svojim velikim nasprotnikom na Daljnem vzhodu. Kot lokavi politiki vedo, da bo možno današnjo Nemčijo zaradi njene posebne «ideologije» pridobiti za to, da se bo klala za japonske interese, dasiravno ima danes na ozemlju, ki se nahaja v sporu z Rusi in Japonci, ne mnogo večje interese, kakor pa jih ima na Južnem tečaju.

«Boljševizem» je ona magična beseda, pod katero skrivajo agresivne države svoje napadalne namene. Redko kdo pomisli kdaj na nesmisel teh trditvev od dejstvu, da je veliki nasprotnik na drugi strani Anglija, ki bi po teh naziranjih bila najmočnejša in največja zaščitnica «boljševizma».

Žal se pa ne da svet več razširiti in če hoče danes kdo na njem pridobiti kako ozemlje, ga mora pač nekemu vzeti. Novi imperiji so možni le na razvalinah starih, predvsem na onih angleške in francoske zastave. Razumljivo je zato, če angleški konservativci nimajo tolikega strahu pred «krvoločnimi boljševiki», kakor pa ga imajo pred «konstruktivnimi fašisti».

V teh dnevih, ko je napovedal Mussolini «stoletje fašizma», je izgubila demokracija sveta enega svojih najneustrašenejših in genialnih borcev, velikega angleškega državnika, demokrata in rodoljuba, Macdonalda. Plod njegovega dela mu ustvarja lepši spomenik, kakor mu ga bo gotovo postavil hvaležni narod.

DOMA IN NA TUJEM

Po prstih in ovinkih

V oficijelnem tisku JRZ in Kato-
liške akcije v Sloveniji.

beremo tudi naslednjo zanimi-
vost: «Mi trdimo, da je celo v eni in
isti stranki koristno in potrebno, da
je v njej več struj, da se ne zanese
vanjo mrtvilo. Če se tedaj na kakih
sestankih, sejah in zborovanjih tudi
nekoliko ostreje krešejo med seboj
nazori, moramo to le pozdravljati,
ker je to znak notranjega življenja
in zdravja, ne pa da bi preplašeno
tarnali o «neslogi». Sloga je potrebna
le na zunan, na znotraj pa ne vedno.
Kar je na znotraj treba, je le iskrenost,
poštenost in demokratizem.» —
Zdaj vsa slovenska ter ostala javnost
razume, zakaj so nekateri vodilni
stebri režimske stranke naperili kopje
proti svojim tovarišem v jugoslovan-

ski centralistični JRZ in se z vso
dušo in vsem srcem zavzeli za ob-
novitev blagopokojne, v Gospodu
mirno zaspale Slovenske ljudske
stranke. Toda, to ni nobena nesloga,
kakor ve povedati režimski tisk, to
je znak notranjega življenja in
zdravja. Čedno in trdno zdravje pač!
Zelimo še na mnoga leta pri takem
zdravju! Na znotraj pa sloga po nji-
hovem sploh ni potrebna, temveč le
na zunan, tako za «aufpuć», kakor slo-
venski puščeljce postavim slovenskim
fantom v pristnih kranjskih pumpa-
ricah.

Tradicionalni Krisperjev je-
senski sejem, ki se je vršil pred
kratkim, je dokazal po celotni
svoji ureditvi, da je z njim tudi
bela Ljubljana pridobila v napre-
dno-trgovskem pogledu pravo
velikomestno atrakcijo. Aranž-
man izložb in prodajnih oddel-
kov je bil izvršen nad vse vab-
ljivo in z vidno označenimi ce-
nami res pregledno. Pripomniti
moramo, da je solidnost popu-
larne Krisperjeve trgovine na
Mestnem trgu dobila novo pri-
znanje in utemeljitev s tem, da
je ugledno podjetje tudi še danes,
po zaključenem svojem seju-
mu obdržalo enako nizke cene
vsega prodajnega blaga, kar je
zanj poleg dobre kvalitete še
najboljša, najsolidnejša reklama.

Prvi sneg v Sloveniji je pričel
padati v noči od srede na večeraj.
Padlo ga je precej, zlasti v viš-
jih legah. Sneg je južen in mo-
ker, pri tem pa tako težak, da
je marsikod pretrgal telefonske,
brzojavne in električne nape-
ljave.

Nervozno gibanje v JRZ. Ve-
ljaki in vodilni šefi režimske
JRZ so pokazali v zadnjih dneh
deslej še neznan živahnost. Pri
tem pa se ne da prikriti neka
posebna nervoznost, o katere
vzrokih se govori v javnosti že
marsikaj. Notranji minister dr.
Korošec se je pred dnevi mudil
tudi v Mariboru, kjer je imel
dolgotrajne, strogo tajne in za-
upne konference s svojimi poli-
tičnimi prijatelji in člani JRZ.

Narodna skupščina se bo se-
stala k rednemu zasedanju dne
16. novembra in ji bo že na prvi
seji predložen v proučitev pred-
log državnega proračuna za leto
1938/39. Skupščina bo predlog
proračuna izročila svojemu fi-
nančnemu odboru v pretres.

Senat bo sklican k rednemu
sestanku predvidoma zadnje dni
novembra.

Da nekateri ljudje prav lahko-
miselno in brez vsakega sočutja
razmetavajo ogromne vsote jav-
nega denarja za absolutno nepo-
trebne in nesmiselne stvari, se
je v javnosti že mnogo pisalo in
govorilo. Navajali so se že tako
izredni primeri, da smo jih pač
smeli pripisovati le popolnim —
norcem. Sedaj pa beremo v za-
grebških listih, da nikakor ni
mogoče najti denarja za —
norce. Pač muhasta igra usode.
Umobolnica v Vrapču ali Ste-
njevcu pri Zagrebu je zašla v
silne materialne težave in ne-
prilike. Če ne bo dobila takoj
zadostnih izrednih kreditov, bo
ostalo 1850 bolnikov in norcev
brez vsake hrane, odeje in ostale
oskrbe. Namesto, da bi tej bol-
nišnici bili krediti zvišani, so ji
bili močno znižani, število bol-
nikov pa se je nasprotno silno
pomnožilo.

Železniška nesreča. Pred po-
stajo Siverić se je zaletel za-
grebški brzovlak v več tovornih
vagonov, ki so stali na odprti
progi. K sreči je strojevodja še

o pravem času opazil bližajočo
se katastrofo in je v zadnjih hi-
pkih z vso silo zavrl vlak. Ne-
sreče povsem ni mogel prepre-
čiti, vendar ni nobenih človeških
žrtev, temveč so razbiti le loko-
motiva in tovorni vagoni.

V letošnjem septembru so na-
rasle vloge pri osmih slovenskih
hranilnicah, v splošnem pa so le
malenkostno nazadovale pri vlo-
gah na tekoči račun. Vloge na
knjižice so ostale nespremenjene
v višini 6015 milijona dinarjev.
Celotne vloge v 29 slovenskih
samoupravnih hranilnicah so pa
znašale dne 30. septembra t. l.
1.009.054.092 dinarjev.

V počastitev stoletnice Foer-
sterjevega rojstva bo v nedeljo
14. t. m. ob pol 11. uri dopoldne
svečano odkritje Foersterjeve
herme v skladateljskem parku
pred Glasbeno Matico, v poned-
eljek 15. t. m. ob 20. uri zvečer
pa bo v veliki dvorani hotela
«Union» velik koncert Foerster-
jevih skladb, ki ga tudi priredi
Glasbena Matica. Javnost se va-
bi, da se teh prireditvev udeleži
v čim večjem številu.

Petnajstletnico svojega obstoja
je na svečan način praznoval v
srebrni dvorani ljubljanskega
«Uniona» pretekli torek 9. t. m.
agilni «Jugoslovanski klub lju-
biteljev sportnih psov v Ljub-
ljani».

Prav hladno vreme, združeno
z burjo in viharji, je zavladalo
po vsem Jadranu in Hrvaškem
Primorju. Na planini Mosor je
že zapadel prvi sneg.

Krojaški pomočniki v Dubrov-
niku stavekajo že več dni, ker so
delodajalci odklonili njihovo za-
htevo po zvišanju mezd.

Obljuba. Minister za socialno
politiko Cvetković je baje zopet
izjavil, da bi bilo treba za-
menjati zloglasni invalidski za-
kon iz leta 1929. z novim. Zaen-
krat gre še le za besede.

Zagrebski OUZD je zaključil
lansko poslovno leto s suficitom
nad milijon dinarjev.

Delavske mezde so se v času,
ko so se vse življenjske potreb-
ščine podražile povprečno za 27
odstotkov, zvišale le za 17 od-
stotkov.

Hrvaško stenografsko društvo
v Zagrebu slavi letos 55-letnico
svojega obstoja.

Franc. zunanji minister Del-
bos bo letos obiskal nekaj bal-
kanskih prestolnic, predvsem pa
Beograd in Bukarešto, od koder
se bo podal v Prago in Varšavo.
— To Delbosovo potovanje se
spravljva v zvezo s sedanjim, iz-
redno velikim zanimanjem Pa-
riza za razvoj dogodkov v Po-
donavju in na Balkanu.

Vsa vojvodinska društva, ki so
včlanjena v novosadski «Zvezi
nacionalnih društev», bodo 25.
november proslavila kot narodni
praznik v spomin na dan, ko je
narodni svet proglasil zedinjenje
Vojvodine s Srbijo.

Borba proti draginji. V Beo-
grad so prispele zadnje dni prav
ogromne množine premoega in

drv za kurjavo, tako da je pri-
čakovati, da bodo cene kuriva
vsaj deloma padle. Razmere v
tem pogledu so bile že res ne-
znosne. V Osijeku je mestna ob-
čina izdala energične ukrepe
proti navijanju cen, vendar to
njeno delo zaenkrat še ni imelo
pravega uspeha, ker je banska
uprava njen odlok o maksimiran-
ju cen kot protizakonit razve-
ljavila. Tudi somborska občina
je sledila njenemu zgledu. Tam-
kajšnja policija je ovadila 29
mesarjev, 55 pekov in 19 trgo-
cev s kurivom zaradi navijanja
cen. Na odredbo župana se je
ustanovil poseben odbor, ki bo
vodil nadaljnjo borbo in ki bo
maksimalne cene za vse življenjske
potrebščine. Trgovci s kuri-
vom so občini ponudili vagon
drv po 3000 Din, dočim jih je
občina sama nabavila po 2250
Din in je tako prihranila samo
pri letošnji nabavi drv za kur-
javo čistih 60 tisočakov.

Največji «Sokoški dom» v Ju-
goslaviji je bil svečano otvorjen
preteklo nedeljo v Sarajevu.
Krasno zavoso za gledališki oder
v novem domu je daroval Nj.
Vel. kralj Peter II.

Dober zgled. Beograjska me-
stna občina je pričela v znanem
svojem predmestju «Jatagan Ma-
li» podirati vse ciganske kočice
in kolibice. Na njihovem mestu
bo v kratkem zgrajila 118 de-
lavskih manjših stanovanj v pri-
kupnih vilah, obdanih s čednimi
vrtovi. Za to gradnjo potrebni
štiri milijoni dinarjev so že na
razpolago.

Razstavišče beograjskega ve-
lesejma se razširja in se grade
novi razstavni paviljoni, tako da
bo prihodnji pomladanski ve-
lesejem že povsem velikomestna
prireditev.

Tihotapstvo cvete. Carinske
oblasti v Splitu so zaplenile pet
tisoč kilogramov kave v vredno-
sti četr milijona dinarjev neki
tihotapski družbi, ki jo je po-
skušala vtihotapiti v mesto z
neke italijanske ladje.

Izredno veliko zanimanje za
naše tujskoprometne kraje, zla-
sti za naš Jadran, so pokazali v
zadnjem času Švedci, kjer ljudje
kar na veliko zahtevajo pro-
spekte naših krajev in letovišč.

Naš letošnji izvoz grozdja v
tujino je znašal po uradnih po-
datkih okrog dva in pol milijona
kilogramov, od tega v Avstrijo
500.000, v Nemčijo nad en mili-
jon, na Češkoslovaško 400.000,
na Poljsko 200.000, v Švico sto
tisoč kilogramov in nekaj male-
ga tudi na Švedsko in v Belgijo.
Vinogradnikom se je to grozdje
plačevalo po 1,80 do največ 2,50
dinarjev za kilogram, franko na-
kladalna postaja.

Za vzbujanje slin našim želez-
ničarjem. Novi bolgarski držav-
ni proračun vsebuje tudi sred-
stva za zgraditev nove proge Ja-
kopuda—Nevrokop, za dovršitev
proge Šumen—Karnobat, za na-
bavo večjega števila motornih
vlakov in pa za znatno zvišanje
plač vseh železniških uslužben-
cev.

Suhih orehov bomo imeli letos
v naši državi za izvoz v tujino
okrog 450 vagonov. Dočim v
Srbiji niso ravno najboljše ka-
kovosti, je pridelek v Bosni in
Sloveniji prav dober. Cena je
pri srbskih orehkih že poskočila
z 2,50 do 2,80 Din na 3,50 Din
za kilogram, franko nakladalna
postaja.

Šefi generalnih štabov držav,
ki so članice Balkanskega spo-
razuma, so imeli skoro 10 dni
trajajoča posvetovanja v turški
prestolnici Ankari. Po končanem
konferiranju se je jugoslovanska
vojaška delegacija te dni s
posebnim vlakom vrnila v do-
movino.

Italijansko-francosko zbliža-
nje. Mussolinijeva vlada je kon-
čno definitivno prepovedala v
Italiji razpečevanje znanega pa-
riškega dnevnika «Paris Soir».

On ne
pozna zobobola...

Prijetno poživilo: Kalo-
dont voda za usta! Kon-
centrirane sestavine, iz-
borno razkuževalno sred-
stvo, varčna v uporabi.

Ker je pravočasno spoznal nevarnost zobnega kamna
neznosne bolečine, izpadanje zob. On je začel pravo-
časno uporabljati pravo sredstvo: redno čiščenje zob
s «Sergovim KALODONTOM proti zobnemu kamnu». S
Sergov KALODONT je edina zobna pasta v Jugosla-
viji, ki vsebuje sulfocidin-oleat dra Bräunlich. S čiš-
čenjem se odstrani polagoma zobni kamen — povzo-
ročitelj mnogih obolenj zob — in prepreči njegovo
ponovno tvorjenje.

SARGOV

KALODONT

PROTI ZOBNEMU KAMNU

Svoboda. Bivši bolgarski mini-
ster in voditelj Zemljoradniške
stranke Gičev je bil pred dnevi
obsojen na eno leto ječe zaradi
kršitve zakona o razpustu poli-
tičnih strank. Baje je ta obsod-
ba zgolj formalna z ozirom na
skorajšnjo amnestijo.

Pomembni obiski. Maršal Vo-
rošilov je pregledal sovjetske
posadke na Daljnem vzhodu,
kjer se je sestel tudi z maršalom
Blücherjem, ki je vrhovni po-
veljnik vse sovjetske vojske v
Aziji. Pri tem sestanku je bil
navzoč tudi sovjetski vojaški
ataše v Nankingu Lepin.

Japonski apetit po kitajskem
ozemlju nima meje. Doslej so
Japonci zasedli že 1.114.000 km²
kitajskega sveta, na katerem
živi nad 75 milijonov prebival-
cev. Pri tem so Japonci docela
porušili 62 kitajskih mest, v bo-
jni črti pa imajo trenutno postavl-
jenih pet kompletnih armadnih
zborov.

Anglija bo zopet pričela od-
plačevati svoje vojne dolgove
Združenim državam severnoame-
riškimi. Tako je vsaj obljubil
angleški poslanik v Washing-
tonu.

V miroljubne namene. Angle-
ška admiraliteta proučuje mož-
nost uporabe angleških trgo-
vskih ladij v vojne namene. Vo-
jaško instruiranje vseh častni-
kov angleškega trgovskega bro-
dovja je že v polnem razmahu.

Železniški promet med Fran-
cijo in Francovo uporniško Špa-
nijo se je pred dnevi obnovil in
so pričeli brzi in ekspresni vlaki
zopet redno obratovati na vseh
progah.

Fordova avtomobilska indu-
strija v Detroitu v Ameriki je
sklenila zvišati cene svojih avto-
mobilov za nove modele letnika
1938. To zvišanje znaša do 25
dolarjev na vsak avtomobil.

Zavezniško vojaško pogodbo
bosta v najbližji bodočnosti po-
pisali za dobo deset let Grška in
Turška.

Kdo razpravlja o sodobnih
vprašanjih? Kongres o sodobnih
kulturnih (!) problemih je zasa-
dal pretekle dni v Doornu na
Nizozemskem pod častnim pred-
sedstvom bivšega nemškega ce-
sarja Viljema II. Primernejšega
predsednika za reševanje «kul-
turnih» problemov nedvomno
niso mogli najti...

Samouprava Vprašanja in odgovor

Vprašanje: Kdo je upravi-
čen vložiti tožbo na državni svet
proti ukazu kraljevskega name-
ništva, s katerim se je naša ob-
čina združila proti volji večine ob-
čanov s sosedno občino?

Odgovor: Tožba proti take-
mu ukazu na državni svet je mo-
goča, kakor smo povedali v od-
govoru na neko vprašanje v eni
prejšnjih števil. Tožbo more vlo-
žiti dotičnik (pravna ali fizična
oseba), ki smatra, da se je z uka-
zom prekršila pravica ali v za-
konu osnovani njegov neposredni
osebni interes. V tem primeru
mora po našem mnenju vložiti
tožbo ali prizadeta občina, ki je
bila proti svoji volji spojena z
drugo občino, ali pa tudi posa-
mezni občan ali skupina občanov
iz dotične občine. Seveda je treba
v tožbi navesti stvarne dokaze,
ne pa le kakšnih sentimentalnih
razlogov, češ da je bil zakon
kršen.

Vprašanje: Kakšna razlika
je med javno in tajno sejo občinskega
odбора? Kdo sme biti navzoč
pri javni in kdo pri tajni seji?

Odgovor: Pri javni in pri
tajni seji smejo in bi morali biti
prisotni vsi občinski odborniki, ki
imajo edini pravico, da stavijo
svoje predloge k posameznim toč-
kam dnevnega reda in da glasu-
jejo o posameznih predlogih. —
Razen občinskih odbornikov smejo
biti pri javni seji v razpravni dvo-
rani na za seje odrejenem prostoru
tudi druge osebe, a le kot mirni in
tihi poslušalci, ki nimajo nikake
pravice govoriti ali glasovati pri
posameznih predlogih, pri tajni seji
pa se morajo take osebe, ki niso
občinski odborniki, odstraniti, ker
nimajo pravice biti navzoče niti
kot poslušalci. Seveda so pri javni
in pri tajni seji lahko navzoči tudi
potrebni občinski uradniki za
opravljanje pisarniških poslov, ako
ne sklene občinski odbor od pri-
mera do primera drugače.

Nujno potrebo po popolni re-
organizaciji Društva narodov je
naglašal v svojem nedavnem go-
voru švedski zunanji minister
Sandler. Zatrdil je tudi, da bo
švedska sama ščitila svojo neod-
visnost, če se zahteva po preure-
ditvi ne bo kmalu izvršila.

Pišejo nam . . .

Nedostojen boj
proti pekovskim mojstrom

Od «Združenja pekovskih mojstrov v Mariboru» smo prejeli obširen dopis, ki v vseh podrobnostih pojasnjuje stališče pekovskih mojstrov proti banski uredbi glede obratovalnega časa v pekarnah, proti borbi s pomočniki in proti vsem ostalim nevednostim, s katerimi se pekovski mojstri v Mariboru čutijo hudo prizadete. V zelo skrajšanem, izčrpnem izvlečku je bistvo tega dopisa sledeče:

«Mariborski pekovski pomočniki se bojujejo zaradi nočnega dela proti pekovskim mojstrom na način, ki je malo dostojen. Okvirne uredbe ministra za socialno politiko z dne 27. maja 1936. o omejitvi nočnega dela pomožnega osebja v pekovskih podjetjih z začetkom glavnega dela ob 3. uri, s predelali pa ob 24. uri, se je poslužil v vsej državi le ban dravske banovine, ki je izdal svojo naredbo v tem smislu. Stalno pa se kljub tej naredbi opaža, da gotove velike pekarske kršitve temeljne določbe in obratujejo tako, kakor prej. Proti tem velepekarnam pa pekovski pomočniki iz razumljivih razlogov niso nastopili. Seveda je vsaka poštna konkurenca proti takim kršiteljem zakonov nemogoča, ker strežejo oni občinstvu z boljšim in bolj svežim kruhom ob zahtevanem zgodnjem času, česar ostalim pekovskim mojstrom, ki se strogo drže navedbe, ni mogoče storiti. Ko so mojstri to spoznali, so se vrnili na prvotno začetno delovno uro, ker bi sicer docela upropastili svojo

obrt. Na te poslovalne ure so pristali tudi mariborski pekovski pomočniki s kolektivno pogodbo z dne 12. okt. 1936. Medtem so mojstri storili vse legalne korake, da se izpremeni delovni čas, kakor to zahtevajo zdravstveni in življenjski interesi občinstva, pa tudi mojstrov samih. Nasprotno so pa agitatorji pomočnikov dan za dnem vlagali prijave na magistrat, na inspekcijo dela, na bansko upravo in celo na ministrstvo. Obenem pa še taka najgrša gonja proti mojstrom v časopisju in denunciacije vsevpred. V takih razmerah je seveda sledila odpoved kolektivne pogodbe, ki ji je doba potekla. Ali naj se še poljubljajo roko, ki iz nagajivosti in osebne mržnje viliti bič nad vsem pekovskim stanom?! To mora vsak razumeti. Ogromna večina pomočnikov je sporazumno delati s svojimi gospodarji, ali kloniti morajo pred terorjem organizacije. Konstatiramo dejstvo, da nikjer v državi niso imeli pekovski pomočniki mezd v tej višini in tako ugodnih službenih pogojev, kakor ravno v Mariboru. Sedaj pa taka hvalježnost. Toda, bolj ko se bo omejevalo delo v pekovski stroki, slabši časi bodo prihajali za mojstre in pomočnike. Pomočniki bi morali premisliti tudi člen 155. obrtnega zakona, ki dovoljuje imetniku obrta in njegovim rodbinskim članom, da smejo bivati in delati v svojih delavnicah v času, ko so te za občinstvo zaprte. Te pravice ne more odvzeti obrtnikom nobena naredba ali uredba. Kakor v mnogih drugih poklicih (železničarji, poštarji, tiskarne in še nešteto drugih), je

nočno delo absolutno neizbežno tudi v pekovskem obrtu. To bodo prej ali slej izpregledali tudi oni maloštevilni pomočniki, ki slepo drve za svojimi voditelji.

Tako torej beseda Združenja pekovskih mojstrov v Mariboru.

Jesen v Loškem potoku

Jesen je. Dan je ves žalosten. Po nebu se vlačijo sivi oblaki in po gorah megle. Zdaj, zdaj se vsuje dež in blato je veliko, da ga človek komaj gazi... O, da bi bil že skoro sneg!

Hrvatariji so odšli. Kakih štiristo mož gre vsako jesen na Hrvaško, da bi si tam priborili skromen košček kruha zase in za družino. Gredo z upanjem v ercu, da se bodo pomladi vrnili zadovoljni in bogati. Je pa ravno narobe. Nad polovico se jih vrne že o Božiču; nekateri še za «cerengo» ne zaslužijo. Fantje gredo pa prav radi tja. Pa kaj bi ne šli?! Tam so dekleta in vino je poceni... Saj drugega veselja itak nimajo.

Dasiravno imamo vse pogoje za boljše življenje, vendar nihče ne misli, kako bi si ga boljše uredil. Imamo gozdove — nekateri žive izključno od njih. Pa tudi živinoreja bi dobro uspevala. Če bi bil naš človek za zadržano življenje, bi se mu nikoli ne bilo treba potepati po hrvaških šumah.

Je pa še eno. Manjka nam zveze z morjem, in tudi od železnice smo daleč. Zato bi bilo za nas nujno potrebno, da se zgradi cesta Ljubljana—Sušak, ki je že v načrtu. S to cesto bi se nam odprlo nebo na široko in v Loški potok bi prav gotovo posijala lepša zora...
Rahom.

S knjižne police

NOVA ZALOŽBA «PIKA»
POLONCA»

Vsem onim, to je predvsem staršem, ki hočejo osrečiti svoje male ljubljence z lepimi, zabavnimi in koristnimi darili, se je odprla letošnja jesen nova ugodna priložnost. V Ljubljani se je namreč ustanovila nova knjižna izdajateljska založba pod imenom «Pikapolnca», ki ima svojo poslovalnico v zgodovinski študentski ulici št. 11. V knjižnem prostoru za leto 1937-38. napoveduje založba izdajo naslednjih mladinskih, bogato in izvirno ilustriranih del:

1.) «Rjavček», pestra zgodba iz pravljicega kraljestva žuželk. — 2.) «Pik in Pok», čudovite prigode iz bajnega sveta gorske pokrajine. — 3.) «Ho, ho, ho», šaljive zgodbe o ljudeh, živalih in rastlinah brez besed. — 4.) «Koledar in pratika», v katerih pa tudi ne bo manjkalo lepih slik, veselih dogodivščin in sploh vsega, kar more razveseljivati nedolžno otroško srce v dolgih zimskih urah.

Založba vrši svojo nalogo v zavešči, da je smeh najboljšje zdravilo za mladino. Vsa omenjena in bodoča dela je ustvaril znani slikar in pripovednik g. Edc Deržaj. Za ceno 55 din bo «Pikapolnca» izdajala vsako leto po 4 take knjige, katerih vsaka bo obsegala okrog 100 strani v velikosti 15 x 21 cm. Pristop k založbi «Pikapolnca» se vsem staršem in mladim ljubim tople priporoča.

NOVE KNJIGE ZALOŽBE
«EVALIT»

V naši prevodni literaturi smo dobili po priznanju in popularni založbi «Evalit» pred kratkim zopet novo delo, znameniti roman Agnese Güntherjeve: «Dušica Rožmarija», kakor se glasi slovenski naziv za nemško «Svetnico in njenega norca». To delo je čakalo polnih 25 let, da se je med nami našel pogumen založnik, ki se je upal izdati v slovensčini ta globoki, po vsem svetu poznani roman, ki je res pisan kar najobčutljiveje iz duše za dušo. Prevedel ga je Boris Rihteršič. Knjiga ima 655 strani.

Nadalje je ista založba izdala v okviru ženske mesečne revije «Zena in dom» prepotrebno praktično življenjsko knjigo dr. Josipa Löbla: «Od

zakona do ljubezni», o kateri pravi avtor sam, da je pisana na podlagi večne resnice, da «od ljubezni do zakona človek kar zdrzne, od zakona do ljubezni pa je pot težavnejša, ker gre navzgor». Knjiga bo vsakomur dragocena opora in opozorilo, da bo vprašal samega sebe, ali ima vse lastnosti, ki so za trden in srečen zakon potrebne. In še v zakonu ga bo varovala marsikaterega napačnega koraka, ki bi mu utegnili biti v družinskem življenju nevarni.

Založba «Evalit» pa je osrečila naročnice «Zene in doma», kakor tudi vse ostalo slovensko ženstvo, tudi še z drugim knjižnim delom, namreč s knjigo rojakinje Angele Vodetove: «Spol in značaj», v kateri avtorica na skrajno poučen in vsakomur razumljiv način analizira vprašanje razlike med moškimi in žensko ter poišče prav pri koreninah vzroke zapostavljanja ženske v današnjem svetu in življenju, kjer prav ženska skoro nikjer ne ostaja daleč za moškimi, temveč ga marsikje celo prekaša. Knjiga je pisana povsem odkrito in brez olepšavanja dejstev, ki so in ki jih nihče ne more tajiti.

Vse omenjene knjige, kakor tudi revijo «Zena in dom», oziroma vse doslej izdane knjige, kolikor so še na razpolago, dobite pri založbi «Evalit», Ljubljana, Dalmatinova ulica 8. Tam vam pošljejo na zahtevo tudi vse prospekte in pojasnila.

Škotska

Neki Škot je nevarno zbolel in se je naposled že skoro v zadnjih zdihljajih vendarle odločil, da pokliče zdravnika. Zdravnik je prišel, pregledal zdravnika in rekel:

«Takoj morate v sanatorij. Zdravljenje bo sicer trajalo nekaj časa, toda rešili vas bomo.»

«Koliko pa velja sanatorij?» je vprašal Škot.

«Tri funte šterlinge na teden.»

«To je pa preveč,» je odvrnil bolnik, «ne bo nič s sanatorijem. Krematorij v Edinburgu mi je staval mnogo ugodnejšo in cenejšo ponudbo.»

Saj si hočete vendar tudi Vi nabaviti dobro in moderno blago čim ceneje!
Kupujte torej pri

MANUFAKTURI KOM. DR.
Ljubljana, Mestni trg štev. 17.

Trajno kodranje samo Din 60-

Izdelava garantirano dobra.
Frizerski salon
MIRKO ZALETEL, Ljubljana
Cesta 29. oktobra (Rimska) štev. 24

Posvetovalnica

za naročnike «SLOVENSKE BESEDE»

Kdor je plačal naročnino za «Slovensko Besedo», se lahko brezplačno posluži naše posvetovalnice, kjer dobi informacije:

- o vsakovrstnih vlogah na upravne oblasti, občino, srez, banovino in na ministrstvo;
- o prošnjah za vojaške oprostitev;
- o vlogah na davčne oblasti;
- o zakonitih socialnih dajatvah; skratka
- o vsem in vselej, kadar potrebujete nasvetov, da pridobite ali očuvate socialne ali gospodarske pravice.

Na posvetovalnico sporočite pismeno svoje želje, nakar dobite takoj tudi pismen odgovor. Za odgovor pošljite znamko za 2 Din

Dopise pošljite na naslov:
«SLOVENSKA BESEDA»
Ljubljana, Šelenburgova ulica 7/II.

Bukova drva
trboveljski premog

dobavlja po najnižjih cenah

JELOČNIK VIKTOR

Rožna dolina
Cesta V. štev. 2

Telefon štev. 24-11

Oglašujte v
«Slovenski besedi»

Priporočila se za vsa v to stroko
spadajoča dela in dobave •

Pojasnila v strokovnih zadevah
brezplačno • Cene zmerne •
Postrežba točna in solidna •
Zahtevajte reference •
Kli-ite telefon štev. 30-68

MR. BAHOVEC

Pijte samo

zdravilni

PLANINKA

čaj

v plombiranih paketih po Din 20 - in Din 12 -
Apoteka Mr. Bahovec, Ljubljana

Priporočila se

SODARSTVO

IVAN MEDVED

TACEN 56 POD ŠMARNO GORO

Izvršuje:

vsa v to stroko spadajoča dela
p o z m e r n i h c e n a h.
Postrežba točna in solidna.
Priporočamo to trdiko vsem!

PLESKARSKO, SOBO- IN ČRKOSLIKARSKO PODJETJE

M. ARN JOSIP - LJUBLJANA

Wolfova ulica štev. 12 - Telefon štev. 30-68

Kdor namerava izdati denar za soboslikarska in pleskarska
dela in želi imeti res proučeno izvršitev, vam priporočamo
to znano in solidno trdiko, ki vas bo postregla najboljšo.